

Štefánia Demská:
Antifony nediel' „post Pentecosten“ v offíciu kláštora sv. Jiří v Praze
Bakalářská práce Ústavu hudební vědy FFUK v Praze, 2014, 68 s.
(Oponentský posudek)

V předložené bakalářské práci se Štefánia Demská zabývá repertoárem nedělních hodinkových antifon „post Penetecosten“, zapsaných v rukopisech ženského benediktinského kláštora sv. Jiří v Praze. Sledovaný soubor zpěvů určený pro liturgické období po slavnosti Seslání Ducha svatého vykazuje značnou pestrost ve výběru evangelijních textů (jež nejsou vázané na konkrétní svátek) a melodií. Tento repertoár je proto vhodným východiskem ke sledování a porovnávání variant zápisů, které i ve středoevropských rukopisech reflektují odlišné tradice. Jednotlivé odchylky, týkající se zvláště melodických obměn, mohou přispět nejen k bližšímu určení původu rukopisů, ale také k vyhodnocení vzájemných institucionálních vlivů. Jedině podobnými sondami lze rozsáhlý soubor svatojiřských pramenů, které dodnes evokují řadu nezodpovězených otázek, zasadit do širšího kulturně-historického kontextu.

Struktura předložené práce je přehledná - autorka ji člení do sedmi základních kapitol, které jsou logicky řazené od obecného k jednotlivostem. V úvodních kapitolách se Štefánia Demská obstojně vypořádala s historií kláštora sv. Jiří, se vznikem svatojiřského skriptoria a základními liturgickými pojmy. V dalším oddílu sleduje autorka konkordance daného repertoáru ve středoevropských pramenech, jež jsou zaznamenané v elektronických databázích. Stěžejní část práce tvoří poslední sedmá kapitola, která se věnuje analýzám vybraných zpěvů.

Diskutovaný soubor nedělních antifon sledujeme v úplnosti ve třech svatojiřských rukopisech, z nichž pouze dva pocházejí s největší pravděpodobností ze stejné časové vrstvy (doporučuji v práci na straně 12 a 47 opravit dataci antifonáře Praha, *Národní knihovna České republiky XII C 3*, který vznikl patrně o čtvrt století dříve). Jak autorka správně upozorňuje, uvedené prameny vykazují vzájemnou podobnost (str. 11), pořadí a počet sledovaných zpěvů se v nich shoduje (str. 22). Zajímalo by mě ovšem, zdali se v zápisech antifon rukopisu Praha, *Národní knihovna České republiky XII C 3* nenacházejí melodické varianty, neboť z hlediska notačního písma zde pozorujeme značné odlišnosti (ve své diplomové práci upozorňuji na spornou provenienci tohoto kodexu). Lze jen předpokládat, že prameny, které vznikly v období působení abatyše Kunhuty (taktéž bych autorce doporučila upřesnit dataci těchto rukopisů) se budou alespoň v detailech lišit od antifonáře zkompilevaného v druhé polovině 13. století. Pro budoucí srovnávání vybraných zpěvů by bylo dobré doplnit do tabulky na straně 23–24 folia s výskytem antifon, zapsaných v jednotlivých svatojiřských kodexech (autorka tím pro příště ulehčí práci nejen sobě, ale i dalším badatelům).

Na předložené práci oceňuji především schopnost maximálně vytěžit data elektronických databází, které jsou pro komparaci různých tradic zápisů sledovaného repertoáru velice

užitečné. Autorce se podařilo zjistit, že rukopisy sv. Jiří vznikaly patrně pod vlivem tzv. hirsauké reformy (str. 32, 47). Sledovaný soubor antifon svatojiřských kodexů se totiž alespoň po textové stránce nejvíce shoduje s repertoárem dvou pramenů reprezentujících tradici hirsaukého svazu (str. 32). Jako argument podporující tuto hypotézu bych ovšem neuváděla výskyt métsko-gotické notace v rukopisech kláštera sv. Jiří (str. 47), neboť v kodexech zastupujících reformu kláštera Hirsau se vyskytuje notace zcela odlišná (alespoň pokud je mi známo).

Podstatnou část bakalářské práce Štefánie Demské tvoří rozsáhlé a pečlivé analýzy čtyř antifon (str. 34–46), které jsou díky pestré škále melodických variant nejvhodnějším příkladem k porovnávání různých tradic lišících se především geograficky. Autorka si osvojuje metodu Lászla Dobszaye a klasifikuje vybrané antifony na základě modů a jednotlivých melodicky příbuzných tříd. Díky tomuto rozboru, k němuž patří též názorné ukázky přepsaných zpěvů (viz Přílohy), je možné zasadit sledovaný repertoár svatojiřských pramenů do středoevropské kulturní oblasti (nevím, zdali je vhodné označení „zóna německého vlivu“, viz str. 47). Nutno podotknout, že vliv hirsauké reformy lze z hudebního hlediska prokazatelně doložit pouze u jedné ze sledovaných antifon (str. 46). V analýze se autorka nevyhýbá ani práci s latinským textem, který je nezbytnou součástí rozborů jednotlivých melodií. Zde bych doporučila držet se ve všech případech středověké ortografie a uvádět text tak, jak je zapsaný v prameni (tj. místo *turbae* psát *turbe* apod.).

Především v úvodních kapitolách práce mi chybí řádné citování použité literatury – např. zdrojem informací k současnému počtu svatojiřských pramenů by měla být diplomová práce Ondřeje Bastla (*Rušení klášterů za císaře Josefa II. ve světle...*, Praha 1995), ze které dodnes čerpají veškeré hudebně vědecké i paleografické studie. Naopak oceňuji autorčinu práci s cizojazyčnou literaturou, kterou využívá především v detailnějším rozboru sledovaných antifon. Je škoda, že seznam literatury na konci práce postrádá jednotnou formu. Též poznámky pod čarou by měly obsahovat kompletní bibliografický údaj. V soupisu rukopisů bych doporučila sjednotit sigla do stejného tvaru, tj. prameny Národní knihovny České republiky budou mít zkratku *CZ-Pu*. Zajímalo by mě také, z jakého zdroje jsou zde uváděny datace.

Přes některé výtky bych ráda upozornila, že předložená práce je díky analýzám konkrétních zpěvů bezesporu cennou sondou do problematiky repertoáru svatojiřských kodexů. Jak autorka správně poznamenává, databáze jsou zatím jen omezeným zdrojem informací (str. 47), relevantní výsledky nám odhalí pouze pramenná práce zahrnující dlouhodobé pozorování všech kodikologických i obsahových aspektů rukopisu.

Práci doporučuji k obhajobě, s přihlédnutím k autorčinu přínosu pro dané téma, ale i k výše uvedeným formálním a obsahovým nepřesnostem, navrhuji klasifikaci velmi dobře.

V Praze 12. 8. 2014

Mgr. Veronika Mráčková, PhD.